

Voorstel voor projecten collectiebeleid Limburg

prototypen voor een nieuwe praktijk

1. Wat is de bedoeling?

Met elkaar zorgen de Limburgse bibliotheken ervoor dat iedere inwoner over een rijke en gevarieerde verzameling informatiebronnen kan beschikken. Maar hoe waardevol ook, het aanbieden van al die bronnen leidt niet automatisch tot kennisuitwisseling of tot betere participatie door burgers. Om dat te bereiken is een actieve, meer stimulerende houding van de bibliotheek nodig en dus ook een nieuwe collectiepraktijk. Binnen het project 'Collecties en contentcuratie' worden verschillende activiteiten ondernomen die hieraan bij moeten dragen. Doel van het project is ondermeer het vergroten van de vindbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de binnen Limburg beschikbare informatiebronnen. Daarnaast gaat het om het bevorderen van participatie en cocreatie door mensen meer mogelijkheden te geven kennis en inzichten te delen en communities te vormen rond verschillende thema's en interessegebieden.

Onderdeel van het project is de opdracht om vijf best practices op te leveren. Prototypes van een nieuwe collectiepraktijk die de Limburgse bibliotheken direct over kunnen nemen, ofwel kunnen gebruiken als richtlijn en inspiratiebron om hun eigen collectiepraktijk te vernieuwen. In aansluiting op deze opdracht presenteren wij hier vijf aansprekende en in de praktijk uitvoerbare voorbeeldprojecten, die naar onze mening aansluiten bij de doelstellingen die in het project 'Collecties en contentcuratie' zijn gesteld.

2. Criteria

De uitwerking van de vijf best practices is gebaseerd op de nieuwe collectievisie 'Via connectie naar collectie', die wij in opdracht van Cubiss en in samenspraak met Bibliotheek Den Bosch, Bibliotheek Breda, Bibliotheek Midden-Brabant en de Noord Oost Brabantse Bibliotheken hebben opgesteld. In de notitie, die inmiddels ook aan een aantal Limburgse bibliotheken is gepresenteerd, introduceren wij een nieuw werkproces waarin een sleutelrol is weggelegd voor de collectie. Het houdt in dat de bibliotheek maatschappelijk relevante thema's aan de orde stelt en daarbij actief gebruik maakt van de collectie, de eigen vakkennis en de kennis die aanwezig is in de lokale gemeenschap.

Bij de totstandkoming van deze visie baseerden we ons op drie belangrijke ontwikkelingen die goed aan blijken te sluiten bij de doelstellingen die in het project 'Collecties en contentcuratie' worden gesteld. Daarom gebruiken we ze als criteria bij de toetsing van de vijf best practices. De drie criteria zijn:

- Van gefragmenteerd naar samenhangend gaat over het belang om informatiefragmenten uit verschillende bronnen te combineren tot een nieuw en samenhangend geheel, waardoor er zinvolle verbanden en nieuwe betekenissen ontstaan. De informatiebronnen zijn daarbij zo heterogeen mogelijk. Dat wil zeggen: afkomstig van bibliotheken en andere culturele en maatschappelijke instellingen, fysiek en digitaal en verschillend in verschijningsvorm: geschreven media, film, geluid, foto's etc.

- Van individuele naar collectieve intelligentie verwijst naar de noodzaak om niet alleen persoonlijke ontwikkeling centraal te stellen, maar ook te werken aan een slimmere en socialere lokale gemeenschap. Door thema's te agenderen die van belang zijn voor de lokale gemeenschap en mensen uit te nodigen daarover in gesprek te gaan, draagt de bibliotheek bij aan kennisontwikkeling, gemeenschapszin en cultureel en historisch bewustzijn.
- Van kennis naar inzicht gaat over het belang om niet te stoppen bij kenniscreatie, maar te streven naar inzicht: het doorgronden van een onderwerp, gebeurtenis of vraagstuk, en vervolgens ook het (h)erkennen van verschillen, overeenkomsten en samenhang tussen de eigen kennis en zienswijze en die van anderen. Het gaat om inzicht op individueel niveau, maar juist ook op collectief niveau omdat gemeenschappelijke inzichten nodig zijn om de complexe vragen in onze (lokale) samenleving te kunnen beantwoorden.

Naast aansluiting bij deze criteria, vinden wij het belangrijk dat er in de voorbeeldprojecten gebruik gemaakt wordt van sociale media. Veel bibliotheken zetten sociale media in t.b.v. communicatie en publiciteit, maar in deze voorbeeldprojecten willen wij ze specifiek inzetten als extensie van de bibliotheekcollectie. Denk aan speciale selecties op Pinterest, Spotify, YouTube en Scoop-it¹. Dit levert een aantal voordelen op:

- Kostenbesparing omdat wordt uitgegaan van bestaande technologie en applicaties. Het betekent dat er niet geïnvesteerd hoeft te worden in veelal kostbare bibliotheekeigen software.
- Laagdrempelig: het merendeel van de gebruikers is bekend met deze applicaties en zal daardoor minder drempels ervaren dan bij nieuwe, door de bibliotheek ontwikkelde systemen.
- Tweerichtingsverkeer: gebruikers kunnen eenvoudig content, opmerkingen, context etc. toevoegen aan het bestaande aanbod. Daardoor is veel meer participatie mogelijk.

¹ Scoop-it is een 'curation tool' die het simpel maakt om verschillende bronnen te selecteren, van context te voorzien, te bundelen en op een aantrekkelijke manier de inhoud te delen met anderen: www.scoop.it.

3. Uitwerking per project

Project 1:	Blaasmuziek
Trefwoorden	Culturele identiteit, muziekbibliotheek, verbinding.
Omschrijving	<p>Nergens in Nederland wordt zo massaal en op zo'n excellent niveau blaasmuziek beoefend als in Limburg. Blaasmuziek verklankt de ziel van menig Limburger en geeft concreet invulling aan verbondenheid en lokale identiteit. Tegelijkertijd is in veel bibliotheken geen muziekcollectie meer aanwezig en is er op landelijk/provinciaal niveau sprake van een versnipperd aanbod dat nauwelijks bekend is bij de muzikliefhebber of -beoefenaar. Onze landelijke instelling - Muziekweb - worstelt dan ook met haar rol en (naams)bekendheid.</p> <p>In dit project proberen we samen met Muziekweb (en eventueel met de afdeling Musidesk van Rijnbrink) te komen tot een vernieuwend aanbod dat de Limburgse muzikliefhebbers inspireert; een collectie die ook de verhalen, de waarde en de betekenis van muziek zichtbaar maakt en op aantrekkelijke wijze ontsluit.</p>
Doelgroep	Het project richt zich in eerste instantie op muzikanten en muzikliefhebbers, maar kan vervolgens ook interessant zijn voor een brede groep van cultuurliefhebbers en voor heemkundigen.
Hoofdaannemer	Omdat het hier gaat om een intensief en bovenlokaal project, lijkt provinciale regie voor de hand te liggen, met directe betrokkenheid van één of meer lokale bibliotheken. Hierbij zou de voorkeur uit kunnen gaan naar bibliotheekorganisaties die, behalve over een goede muziekcollectie, ook over relevante deskundigheid beschikken. Een voorbeeld daarvan is Schunck in Heerlen waar zowel een bibliotheek als een muziekschool onderdeel zijn van de organisatie.

Project 1:	Blaasmuziek
Samenwerkingspartners	<p>In eerste instantie wordt in dit project onderzocht wat samenwerking tussen de volgende partijen kan opleveren:</p> <ul style="list-style-type: none">- Bibliotheken die over een eigen muziekcollectie beschikken.- De Limburgse Bond van Muziekgezelschappen, de provinciale overkoepelende organisatie voor de blaasmuzieksector in Limburg.- De landelijke dienstverlening van Muziekweb (CDR Rotterdam). Muziekweb beschikt over de grootste LP/CD/DVD muziekcollectie van Europa, maar is ook een actieve bron van muziekkennis voor iedereen die zich wil oriënteren op het enorme terrein van 'ingeblikte' muziek en die zijn of haar kennis wil ontwikkelen.- Musidesk Rijnbrink, informatiespecialist op het brede vakgebied van muziek, niet alleen in Gelderland en Overijssel, maar in heel Nederland én daarbuiten. De collectie van Musidesk omvat orkestwerken, ensemblewerken, bladmuziek, literatuur en partituren. <p>In een later stadium kan de samenwerking met lokale partners worden opgezet en ingericht, zoals muziekscholen en harmonieën, fanfares, bigbands etc.</p>
Aanpak	<p>Allereerst wordt onderzocht hoe een slimme combinatie van landelijke en lokale diensten en producten tot een (generiek) veelzijdig en verrassend nieuw aanbod kan leiden. Daarbij wordt o.a. ontsluiting d.m.v. sociale media ingezet, zoals Scoop.it, Spotify etc.</p> <p>In tweede instantie, als lokale samenwerkingspartners bij het project worden betrokken, staat maatwerk centraal. Het gaat dan om de 'verhalen achter de muziek': over de rol die muziek speelt in de persoonlijke levens van mensen, maar ook over muziek in relatie tot de culturele identiteit van een dorp, gemeenschap of stad. In deze fase zoekt de bibliotheek samenwerking met lokale musici, (blaos)muziekgezelschappen en heemkundekringen.</p>
Presentatiemogelijkheden	<p>In eerste instantie via websites van bibliotheken, geïntegreerde catalogi en sociale media. De verhalen achter de muziek kunnen op tal van manieren worden uitgewerkt: in nieuwe composities, muziekkuitvoeringen, foto- of filmverslagen, exposities etc.</p>

Project 1:	Blaosmuziek
Kostenaspecten	<p>De eerste fase vraagt vooral tijdsinvestering omdat geïnventariseerd moet worden wat het huidige muziekaanbod in Limburg is en welke expertise er al aanwezig is in de provincie. Hetzelfde geldt voor overleg en eventuele afstemming tussen de verschillende (landelijke) partners. Pas daarna kunnen alle kostenaspecten goed in kaart worden gebracht. Wat bovenlokale kosten betreft, moet rekening worden gehouden met:</p> <ul style="list-style-type: none">- kosten voor directe koppeling van catalogi en integratie binnen bestaande bibliotheeksystemen (let op: deze kosten kunnen aanzienlijk zijn).- eventuele kosten voor het aanstellen van een ambassadeur / boegbeeld van dit project.
Scores t.o.v. de criteria	<p>Toetsing van het project aan de drie criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">- van gefragmenteerd naar samenhangend: - van individuele naar collectieve intelligentie: - van kennis naar inzicht:
Overige aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none">- Dit project leent zich bij uitstek voor het samenvoegen van een diversiteit aan bronnen die normaal gesproken niet met elkaar gecombineerd worden. Denk aan de combinatie van muziek en bladmuziek met boeken, verhalen, films, etc.- Waarschijnlijk is een groot aantal Limburgse bibliotheekcollega's zelf actief (als muzikant, vrijwilliger etc.) in de wereld van de blaosmuziek. Betrek deze collega's bij dit project. Zij weten de weg in de muziekwereld en kunnen fungeren als gewaardeerde specialisten/ adviseurs.- Wellicht kan een bekende Limburgse muzikant, bijvoorbeeld Gé Reinders, een rol spelen als inspirator en ambassadeur van dit project.
Meer informatie	<ul style="list-style-type: none">- Muziekweb: https://www.muziekweb.nl- Musidesk: https://www.musidesk.nl/nl/- http://schunck.nl/muziek/- Centre Céramique: http://bibliotheek.centreceramique.nl/collecties-digitale-bibliotheek/muziek

Project 2:	Bibliothèque d'amis
Trefwoorden	Canonisering, kwaliteit, onvergankelijkheid, autoriteit, betrokkenheid, kennisdeling, enthousiasme, draagvlak.
Omschrijving	<p>Je kunt de bibliotheek zien als een gebouw met een collectie, maar ook als een gemeenschap van gepassioneerde lezers. De Bibliothèque d'Amis brengt deze mensen en hun collectie bij elkaar op een informele manier en in een huiselijke sfeer. Vaste openingstijden zijn er niet, noch worden er boeken uitgeleend.</p> <p>De Bibliothèque d'Amis wordt als een estafette georganiseerd, waarbij diverse door de bibliotheek uitgezochte gastheren of -vrouwen gedurende één avond hun bibliotheek openstellen voor een goed gesprek in huiselijke sfeer over boeken.</p> <p>De gastheren of -vrouwen kunnen bekende Limburgers zijn (goed voor publiciteit en draagvlak), maar ook trouwe bibliotheekgebruikers van allerlei leeftijden.</p> <p>De gasten brengen allemaal een of twee boeken mee waarover ze met elkaar in gesprek willen gaan. Samen bepalen zij welke boeken worden opgenomen in de 'Onvergankelijke Limburgse Bibliotheek'. Aan het eind van elk jaar vindt een feestelijke slotbijeenkomst plaats voor alle deelnemers, waar de boeken daadwerkelijk worden 'uitgepakt' en toegevoegd aan de collectie. Eventueel kan dit idee ook uitgewerkt worden voor andere media, zoals muziek en film.</p>
Doelgroep	<p>Het project richt zich op gepassioneerde lezers en eventueel ook muziek- en film liefhebbers.</p> <p>Bij dit project kunnen vooraanstaande personen uit de gemeenschap worden betrokken, waaronder mogelijke stakeholders/ambassadeurs van de bibliotheek.</p>
Hoofdaannemer	<p>Elke bibliotheek kan dit project lokaal uitwerken in het eigen werkgebied. Indien gekozen wordt voor een provinciale aanpak met meerdere bibliotheken, dan is coördinatie door Cubiss nodig.</p>
Samenwerkingspartners	<p>In dit project werkt de bibliotheek primair samen met afzonderlijke inwoners uit het eigen werkgebied. Daarnaast kan samenwerking gezocht worden met lokale en/of regionale pers.</p>

Project 2:	Bibliothèque d'amis
Aanpak	<p>Er zijn twee varianten mogelijk van dit project:</p> <ol style="list-style-type: none">1. de puur lokale variant, waarbij de bibliotheek een aantal personen benadert met de vraag of zij één avond hun huis (bibliotheek) open willen stellen voor een goed gesprek over boeken. De gastheer/vrouw en de bibliotheek bepalen vervolgens gezamenlijk welke mensen voor deze avond worden uitgenodigd. De vraag die aan alle deelnemers wordt gesteld, is: welke boeken hebben een onuitwisbare indruk op jou gemaakt en waarom? Ook wordt een gespreksleider gekozen, die het - waarschijnlijk geanimeerde - gesprek in goede banen leidt en ervoor zorgt dat er op het eind van de avond drie boeken worden uitverkoren voor de onvergankelijke bibliotheek. De bibliotheek zorgt voor goede wijn en -als dat uitkomt - ook voor een journalist, die verslag doet van de avond.2. In de provinciale versie neemt Cubiss de bovenlokale regie op zich door op zoek te gaan naar deelnemende bibliotheken en interessante Limburgers. Daarnaast zorgt Cubiss voor de bovenlokale publiciteit. De bibliotheken zelf blijven echter wel de uitvoerders van het project!
Presentatiemogelijkheden	<ul style="list-style-type: none">- Op de website van de bibliotheek (al dan niet met 'tags' in de catalogus).- Op een eventuele eigen website van het project.- Op Pinterest.- Via publiciteit in de pers.- In een speciaal ontworpen boekenkast in de bibliotheek. Door hiervoor een kunstenaar of designer in te schakelen, komt het project nog meer in de schijnwerpers te staan, wat ook de nodige publiciteit kan opleveren.
Kostenaspecten	<p>In principe is dit geen kostbaar project. Behalve een paar flessen goede wijn voor de bijeenkomsten, moet er rekening worden gehouden met uren voor de voorbereiding en de follow-up (publiciteit en presentatie).</p>
Scores t.o.v. de criteria	<p>Toetsing van het project aan de drie criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">- van gefragmenteerd naar samenhangend: - van individuele naar collectieve intelligentie: - van kennis naar inzicht:
Bijzonderheden	<p>De Bibliothèque d'amis is een project dat met betrekkelijk weinig inspanning veel sympathie, betrokkenheid en publiciteit oplevert.</p>
Meer informatie	<p>Dit project is geïnspireerd op het eerdere succesvolle project Bibliotheken 2040: https://www.dropbox.com/s/lfobxa17647nqgz/boek%20NL%202040.pdf?dl=0</p>

Project 3: De bibliotheek van de ontheemden	
Trefwoorden	Herkomst, lokale cultuur, integratie, geschiedenis, literatuur, verhalen.
Omschrijving	<p>We leven in een tijd waarin steeds meer mensen op drift raken. Zij verlaten - al dan niet uit eigen wil - huis en haard om te ontkomen aan geweld, oorlog, armoede, uitbuiting of vernedering. Een aantal van hen komt terecht in Nederland. Maar kunnen zij rekenen op een gastvrij onthaal en op begrip? Wie zijn deze mensen, wat zijn hun verhalen, hun achtergronden, hun noden? Welke verwachtingen hebben zij en wat zijn hun ervaringen in Nederland? Hoe komen we ondanks een taalbarrière meer over elkaar te weten?</p> <p>De Bibliotheek van de ontheemden geeft vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten een stem en biedt ze de mogelijkheid hun ervaringen en verhalen met ons te delen.</p> <p>De lokale bibliotheek gaat actief op zoek naar deze mensen en nodigt ze uit hun verhaal te vertellen. De verhalen worden vertaald en geredigeerd om vervolgens gepubliceerd te worden in de vorm van een boek, fotoverslag of anderszins. De publicaties worden uiteraard opgenomen in de collectie van de bibliotheek. De Bibliotheek van ontheemden die zo ontstaat geeft deze mensen een gezicht en draagt bij aan meer begrip voor hun situatie en acceptatie van hun plaats in onze samenleving. De bibliotheek creëert hiermee nieuwe collectie en context en zorgt tevens voor meer verbinding tussen de verschillende bevolkingsgroepen.</p>
Doelgroep	De doelgroep bestaat uit vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten, maar ook uit andere inwoners van de lokale gemeenschap. De 'ontheemden' worden in staat gesteld hun verhaal te vertellen. Mensen in de lokale gemeenschap nemen kennis van deze verhalen en krijgen daardoor meer inzicht in de achtergronden van hun nieuwe dorp- of stadsgenoten.
Hoofdaannemer	Het ligt voor de hand dat de plaatselijke bibliotheek het voortouw neemt. Het gaat immers primair om lokale projecten.
Samenwerkingspartners	De bibliotheek werkt hierbij samen met vluchtelingenorganisaties, COA's, bedrijven waar buitenlandse arbeiders werkzaam zijn, gespecialiseerde vrijwilligers (vertalers, journalisten) en - waar het de productie betreft - met vormgevers, fotografen, en (printing on demand) drukkers.

Project 3: De bibliotheek van de ontheemden	
Aanpak	<p>Bij dit project is geen gestandaardiseerde aanpak mogelijk. Alles is afhankelijk van de lokale omstandigheden en van de mogelijkheden en het netwerk van de bibliotheek. Wederzijds vertrouwen is echter in alle gevallen noodzakelijk.</p> <p>Met betrekking tot het verzamelen, opschrijven en redigeren van de verhalen kan veel geleerd worden van de ervaringen van Bibliotheek Maas en Peel. Wellicht kan in samenwerking met Bibliotheek Maas en Peel een scholingsproject worden opgezet voor bibliotheken en vrijwilligers die een dergelijk project willen starten.</p> <p>Afspraken met vormgevers, (on demand) drukkers etc. over de productie kunnen het beste collectief en dus bovenlokaal worden gemaakt.</p>
Presentatiemogelijkheden	<p>De collectie is uiteraard te vinden in de lokale bibliotheek, maar kan ook ontsloten worden via een website etc. Het verschijnen van elke nieuwe publicatie is een mooie gelegenheid voor een bijbehorende tentoonstelling, boekpresentatie etc.</p>
Kostenaspecten	<p>De ervaring in bibliotheek Maas en Peel leert dat met de productie van elk boek een bedrag van een paar duizend euro is gemoeid.</p>
Scores t.o.v. de criteria	<p>Toetsing van het project aan de drie criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">- van gefragmenteerd naar samenhangend: - van individuele naar collectieve intelligentie: - van kennis naar inzicht:
Overige aandachtspunten	<p>Denk bij dit project ook aan mogelijke extra gemeentelijke subsidies voor integratieprojecten etc.</p>
Meer informatie	<p>Dit project is geïnspireerd op een project in de bibliotheek Maas en Peel, waar de verhalen van 5 Poolse vrouwen werden opgetekend en in boekvorm zijn opgenomen in de collectie: https://poolsearbeidsmigrantensite.wordpress.com</p> <p>Op haar beurt deed de bibliotheek Maas en Peel weer inspiratie op in het Antwerpse Red Star Museum. Dit museum verzamelt de verhalen van honderdduizenden migranten die met de stoomschepen van Red Star Line de oversteek maakten van Antwerpen naar Noord-Amerika. Het gaat om uitgebreide verhalen, maar ook om flarden, zoals een enkele foto, een krabbel op een oude ansichtkaart of een beduimelde brief. Door al die persoonlijke getuigenissen, brieven en persoonlijke voorwerpen krijgen de migranten een gezicht en ontstaat er meer inzicht in hun achtergronden en omstandigheden. http://www.redstarline.be/nl/verhalen en http://www.redstarline.be/nl/uwverhaal</p>

Project 4: Waar zijn we trots op?	
Trefwoorden	Trots, lokale cultuur, gedeelde waarden, curatorschap, verbinding, cultureel en historisch bewustzijn, verhalen.
Omschrijving	<p>In elk dorp en elke stad zijn ze te vinden: verhalen over mensen die iets bijzonders hebben gedaan voor de gemeenschap of voor hun medemensen. Verhalen over moed, mededogen en altruïsme die in de loop der tijd geheel of gedeeltelijk uit het collectieve geheugen zijn verdwenen. En dat terwijl dergelijke verhalen mensen juist binden en gevoelens van trots en eigenwaarde teweegbrengen.</p> <p>Ze geven bovendien een nieuwe dimensie aan de manier waarop mensen in deze tijd met elkaar omgaan, waardoor ze bijna als een moreel kompas beschouwd kunnen worden.</p> <p>In dit project worden alle getuigenissen van moed, naastenliefde en zelfopoffering opgediept, tot leven gewekt en met elkaar verbonden. De bibliotheek creëert hiermee nieuwe collectie en context, draagt bij aan gevoelens van trots in de lokale gemeenschap en maakt mensen bewust van de collectieve waarden die zij delen.</p>
Doelgroep	Het project richt zich op alle inwoners van de lokale gemeenschap en op iedereen die geïnteresseerd is in lokale geschiedenis en/of de geschiedenis van Limburg.
Hoofdaannemer:	Omdat het om zuiver lokale projecten gaat, is de plaatselijke bibliotheek hoofdaannemer.
Samenwerkingspartners	<p>De bibliotheek werkt hierin samen met archieven en historische kringen, maar ook met de lokale bevolking: (amateur)historici, anderen die geïnteresseerd zijn in lokale geschiedenis en mensen die zelf verhalen te vertellen hebben.</p> <p>Voor het vastleggen van de verhalen in schriftelijke of audiovisuele vorm kunnen specialisten worden ingeschakeld.</p>

Project 4:	Waar zijn we trots op?
Aanpak	<p>De lokale bibliotheek gaat actief op zoek naar bronnen waarin deze verhalen zijn vastgelegd, maar uiteraard ook naar mensen die de verhalen kennen of er zelf onderdeel van uitmaken. Hun verhalen worden op verschillende manieren vastgelegd: schriftelijk, op video, in podcasts of anderszins.</p> <p>Deskundige vrijwilligers kunnen worden ingeschakeld om op zoek te gaan naar bronnen in bibliotheken en archieven en om gesprekken aan te gaan met plaatsgenoten. Alle bronnen worden toegevoegd aan de collectie van de bibliotheek en zijn terug te vinden via de eigen website of via een speciaal daarvoor ontwikkeld platform.</p> <p>Extra bijzonder wordt het als de bibliotheek iemand uit de lokale gemeenschap benoemt tot curator, bibliothecaris en ambassadeur van de nieuw te vormen collectie. Een gespecialiseerde 'kennismaker' die ervoor zorgt dat de collectie toegankelijk is en onder de aandacht wordt gebracht.</p> <p>Indien meerdere bibliotheken met dit project aan de slag gaan, kunnen er bovenlokaal afspraken worden gemaakt met specialisten die helpen de verhalen en getuigenissen vast te leggen.</p>
Presentatiemogelijkheden	<p>De verzameling kan op de website van de bibliotheek worden getoond of op een speciaal daarvoor ontwikkelde website. De bijbehorende fysieke bronnen kunnen een opvallende plek krijgen in de bibliotheek, maar ook op verschillende locaties in de lokale gemeenschap.</p>
Kostenaspecten	<p>De eerste fase vraagt vooral tijdsinvestering omdat er bronnenonderzoek moet worden gedaan. In welke bestaande bronnen is informatie te vinden? Welke mensen in de lokale gemeenschap kennen verhalen? Etc.</p> <p>Daarna moet rekening worden gehouden met:</p> <ul style="list-style-type: none">- kosten voor het schriftelijk of audiovisueel vastleggen van verhalen.- opname van de bronnen in de catalogus en presentatie van de collectie op de website en in de bibliotheek.
Scores t.o.v. de criteria:	<p>Toetsing van het project aan de drie criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">- van gefragmenteerd naar samenhangend: - van individuele naar collectieve intelligentie: - van kennis naar inzicht:

Project 4:	Waar zijn we trots op?
Overige aandachtspunten:	<p>Een belangwekkend voorbeeld dat uitgewerkt zou kunnen worden is het verhaal van Brunssum, waar tijdens de Tweede Wereldoorlog 250 Joodse kinderen ondergedoken zaten. Om aandacht te vragen voor de buitengewone moed van de gezinnen die de kinderen hebben opgevangen, zijn er onlangs gedenkstenen in Brunssum geplaatst. Opvallend is echter dat de verhalen en achtergronden van de kinderen en hun pleeggezinnen niet op één plek zijn verzameld en dus ook niet in context onder de aandacht worden gebracht.</p> <p>Jack Aldewereld, die zelf als kind ondergedoken zat in Brunssum, houdt zich intensief bezig met deze geschiedenis. Met zijn hulp kunnen informatiebronnen en verhalen worden opgediept en samengevoegd, zodat er een nieuwe collectie ontstaat die inwoners van Brunssum bewust maakt van dit bijzondere verleden en van de trots die daarbij hoort. Jack is daarmee curator, bibliothecaris en ambassadeur van een collectie die op allerlei verschillende manieren onder de aandacht kan worden gebracht: digitaal, in de bibliotheek, bij hem thuis of verspreid over verschillende locaties in Brunssum, zodat er een spoor van verhalen ontstaat.</p>
Meer informatie:	<p>Gedenkstenen voor redders Joodse kinderen: https://www.brunssum.nl/bestuur_en_organisatie/nieuws_en_actualiteit/Nieuwsberichten/Gedenkstenen_voor_redders_Joodse_kinderen</p>

Project 5: De kunst van het vragen stellen	
Trefwoorden	Deskundigheidsbevordering, programmeren, vragen stellen.
Omschrijving	<p>In de notitie 'Via connectie naar collectie' wordt een nieuwe vorm van programmeren geïntroduceerd waarin de bibliotheek met inzet van de collectie, de eigen kennis en de kennis van gebruikers thema's onderzoekt die relevant zijn voor de lokale gemeenschap. Aan de hand van een goed doordachte vraag wordt onderzocht wat het gekozen thema inhoudt, waar het allemaal mee te maken heeft, wat er over gezegd en geschreven is, hoe mensen er nu over denken, wat de betekenis daarvan is etc. Doel is om tot nieuwe inzichten en invalshoeken te komen, die aan de collectie kunnen worden toegevoegd.</p> <p>Belangrijk is om bij het gekozen thema een vraag te bedenken die nieuwsgierig maakt en reacties uitlokt. Een vraag waarop niet zomaar een eenduidig antwoord te geven is en die dus voldoende ruimte laat voor interpretatie. Maar het stellen van dergelijke goede of mooie vragen is een hele kunst. Hoe doe je dat?</p> <p>Een groep van Limburgse bibliothecarissen gaat zich onder leiding van het Ministerie van Verbeelding bekwamen in het stellen van vragen als basis voor een nieuwe en betekenisvolle vorm van programmeren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de ervaring, de expertise en het netwerk van het Ministerie, dat dit principe inmiddels in een aantal bibliotheken heeft toegepast, waaronder de Chocoladefabriek in Gouda (beste bibliotheek van Nederland 2015/2016).</p> <p>Deelnemers krijgen inzicht in het belang van vragen stellen, maken kennis met voorbeelden uit de museum- en bibliotheekpraktijk en oefenen zelf hun vaardigheden in het bedenken van goede vragen als basis- en startpunt voor hun lokale programmering. Vervolgens kan een netwerk van programmerende bibliotheken als '<i>community of practice</i>' gevormd worden waarin praktijkervaringen, aansprekende voorbeelden, ideeën en tips uitgewisseld worden. Cubiss kan daarbij verdere ondersteuning ontwikkelen en aanbieden.</p>
Doelgroep	Het project richt zich op bibliothecarissen die verantwoordelijk zijn voor het collectiebeleid, maar zeker ook op de 'programmeurs', die zich bezighouden met het organiseren van activiteiten en PR.
Hoofdaannemer	Het project wordt onder auspiciën van Cubiss ontwikkeld en uitgevoerd door het Ministerie van Verbeelding.
Samenwerkingspartners	Zie bovenstaande.

Project 5: De kunst van het vragen stellen	
Aanpak	<p>De cursus bestaat uit 5 dagdelen en is als volgt opgebouwd:</p> <ul style="list-style-type: none">- Startbijeenkomst met inleiding in de achtergronden en noodzaak van het vragen stellen.- De methodiek van het vragen stellen vanuit educatief oogpunt: hoe werkt het in het onderwijs en bij 'leven lang leren'.- De museumaanpak van het werken met vragen, gecombineerd met museumbezoek.- Bezoek aan een bibliotheek die al de nodige praktijkervaring heeft met deze manier van werken.- Afsluitende bijeenkomst waarin we bespreken hoe we het geleerde in praktijk brengen.
Presentatiemogelijkheden	N.V.T.
Kostenaspecten	Naast de kosten van het Ministerie voor de voorbereiding en begeleiding van de cursus, moet rekening gehouden worden met reis- en verblijfkosten van de deelnemers, eventuele zaalhuur catering en kosten voor een externe spreker uit museumwereld.
Scores t.o.v. de criteria	<p>Toetsing van het project aan de drie criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">- van gefragmenteerd naar samenhangend: - van individuele naar collectieve intelligentie: - van kennis naar inzicht:
Overige aandachtspunten	<p>De overdracht van opgedane kennis en inzichten naar de eigen organisatie is een belangrijk aandachtspunt. De borging vindt plaats d.m.v.:</p> <ul style="list-style-type: none">- Een mogelijke bijeenkomst voor belangstellende bibliotheken waarin aanpak en resultaten worden besproken en de opgedane ervaringen en ideeën worden overgedragen.- Het netwerk van programmerende bibliotheken, waarin verdere ideeën en ervaringen uitgewisseld worden.- Een mogelijk ondersteunend aanbod van Cubiss, ontwikkeld op basis van vragen van bibliotheken die aan dit traject deelnemen.
Meer informatie	<ul style="list-style-type: none">- http://amorebeautifulquestion.com- Ministerie van Verbeeding: http://ministerievanverbeeding.nl- Chocoladefabriek Gouda: https://www.chocoladefabriekgouda.nl

4. Hoe verder?

Hoe nu concreet aan de slag te gaan met deze vijf voorbeeldprojecten? Nan van Schendel, tot medio 2016 directeur van de Chocoladefabriek en tegenwoordig directeur van Bibliotheek Den Bosch, heeft daar ooit een mooi motto voor bedacht: 'begint eer ge bezint'. De Chocoladefabriek werd vervolgens beste bibliotheek van Nederland 2015.

Om dat begin te vergemakkelijken, volgen hier nog een aantal tips van het Ministerie van Verbeeding, gebaseerd op onze eerdere ervaringen en op de gesprekken die wij gevoerd hebben met Limburgse collega's.

1. tips voor de lokale aanpak:

- a. Bedenk dat je deze projecten vooral samen met de mensen uit de doelgroep doet. Samen met hen ga je op zoek naar betekenis, achtergronden en manieren om nieuwe inzichten te delen met elkaar. Innoveren is mensenwerk!
- b. Collectiebeleid nieuwe stijl betekent óók netwerken. Ga dus actief op zoek naar personen en/of organisaties die je verder kunnen helpen: als partner, intermediair, kennisbron, etc. En vergeet niet om te onderzoeken welke kennis je al in huis hebt. Medewerkers of vrijwilligers kunnen over zeer bruikbare kennis en netwerken beschikken.
- c. Houd je project beheersbaar en overzichtelijk; klein beginnen en gaandeweg doorontwikkelen is de beste methode. Het gaat immers niet om het 'uitrollen' (exploiteren) van een bestaand project, maar om het onderzoeken (exploreren) van nieuwe praktijk. Dus is het verstandig om niet het hele project in één keer te plannen en in te richten, maar om te beginnen met iets kleins dat je op basis van verworven ervaring en inzicht steeds verder ontwikkelt.
- d. Intuïtie, toeval en serendipiteit (iets vinden waar je niet naar op zoek was) zijn essentiële onderdelen van je experiment. Zorg wel dat je focus houdt en bouw tijd en gelegenheid in om te reflecteren op wat je doet en om daarvan te leren. En leer vooral samen met andere bibliotheken.
- e. Kijk goed om je heen en zoek inspiratie en goede voorbeelden bij andere culturele instellingen die originele werkwijzen hebben ontwikkeld om hun collectie van betekenis en context te voorzien. Onze favorieten zijn:
 - **Textielmuseum Tilburg**, een museum in bedrijf. Naast inspirerende tentoonstellingen op het gebied van design, kunst en erfgoed biedt het museum plaats aan het TextielLab, waar bezoekers getuige zijn van het maakproces van ontwerpers, kunstenaars en architecten. <http://www.textielmuseum.nl/nl/>
 - **Nationaal Glasmuseum Leerdam**. Museum, glasblazerij en depot: ze zijn allemaal toegankelijk voor het publiek. Vooral het 'Transparante Depot', de schatkamer van het museum met bijna 10.000 objecten, is werkelijk spectaculair: <http://www.nationaalglasmuseum.nl>
 - **Van Abbemuseum Eindhoven**. Het museum heeft niet alleen een prachtige collectie moderne kunst, maar doet door middel van intrigerende tentoonstellingen en bijzondere experimenten ook aan permanent onderzoek naar het eigen functioneren en de betekenis van de collectie: <https://vanabbemuseum.nl>

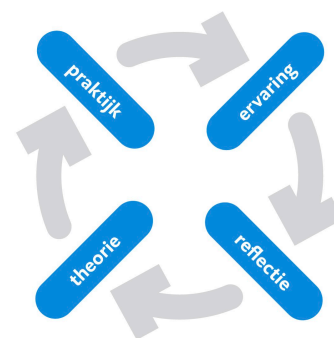

- f. Stel als je begint geen einddoelen of – erger nog - eindtermen, want dat staat een nieuwsgierige en onderzoekende benadering in de weg. Je bent dan namelijk alleen maar bezig om 'targets te halen'.
- g. Iets nieuws beginnen kan tot onrust leiden in je organisatie. Introduceer je project daarom heel nadrukkelijk als experiment en pilot. Pas als een project echt slaagt (of mislukt!) is het tijd om je te verdiepen in de gevolgen voor de organisatie en de dienstverlening.
- h. Als alles goed gaat, kun je het project implementeren in je organisatie.
- i. Begin aan een nieuw project. Want innovatie houdt nooit op...

2. tips voor de bovenlokale aanpak (Cubiss)

Een aantal van de beschreven voorbeeldprojecten vraagt om bovenlokale regie en aanpak. Het gaat immers om samenwerking met verschillende (landelijke) partners, investering in gezamenlijke digitale infrastructuur of het organiseren van schaalvoordelen, bijvoorbeeld als het gaat om productie van boeken of het maken van model-templates voor websites.

Daarnaast ligt er een natuurlijke rol voor Cubiss als het gaat om het organiseren van het gezamenlijk leren: wat zijn de ervaringen van bibliotheken bij het opzetten van deze projecten, wat voor nieuwe inzichten levert dat op en hoe kunnen wij die nieuwe inzichten gebruiken om projecten verder te verbeteren of te transformeren naar nieuwe projecten. Projecten die gaan over een vernieuwend gebruik van de collectie kunnen dienen als een waardevolle innovatieomgeving voor een nieuwe praktijk. Misschien kan bijgaande leercyclus daarbij helpen:

De meeste voorbeeldprojecten zijn puur lokale projecten, omdat ze heel nadrukkelijk de verbinding zoeken met de inwoners van een gemeente en gebaseerd zijn op lokale herkenbaarheid en draagvlak. Het ligt voor de hand dat lokale bibliotheken primair verantwoordelijk zijn, maar vaak beschikken zij over onvoldoende middelen en menskracht om zo'n project op te starten. Wij denken dat bibliotheken geholpen zijn met een extra financiële impuls (stimuleringsubsidie) om zo'n lokaal project mogelijk te maken. Het mes snijdt dan aan twee kanten. Voor Cubiss is zo'n stimuleringsubsidie een waardevolle investering in het opdoen en ontwikkelen van nieuwe inzichten en praktijk, terwijl zo'n bedrag de lokale bibliotheek nét over de drempel kan helpen om met het project te beginnen. Bovendien - zo is uit ervaring gebleken - kan het ook dienen als een erkenning en aanmoediging aan lokale financiers. De meeste fondsen willen alleen maar subsidie toekennen als meerdere partijen betrokken zijn en er sprake is van 'matchen' van geld.